

vådt udtryk kalde barbariske samfund, at vort blik på den historiske udvikling af forholdet mellem mand og kvinde nødvendigvis må blive betydelig modificeret; men jeg tror ikke det endnu med bestemthed kan siges, hverken i hvilken retning eller hvormeget. Det er rigtigt, hvad Dr. B. siger, at Mills historiske grundsyn på kvindens stilling i den forhistoriske og historiske tid er en apriorisk konstruktion, men det er tvivlsomt, om dette får betydning for fremtidens perspektiv, idet det grundsyn, Mill gør gældende, jo dog genspejler sociale tilstande, der har været virkelige i den tid og de samfund, som gik forud for vor tid og vore samfund, selv om disse tilstande ikke ere de i egenlig forstand primitive. Jeg skal forsøge, såvidt det står i min magt, at fremhæve det, der for tiden med nogan sikkerhed lader sig sige på dette område.

Den teori, Dr. B. refererer efter Engels, skylder sin tilblivelse til Amerikaneren Lewis H. Morgan, der udmærkede sig ved sit nøje kendskab til de nord-amerikanske Indianerstammer. Men denne teori står så temmelig alene og kan ikke i nogen henseende hævde forrangens fremfor de teorier, som Bachofen, Mac Lennan, Lubbock og Spencer have opstillet. Alle disse teorier ere indbyrdes ganske forskellige i de fleste enkeltheder, kun have de det tilfælles, at de antage, at det menneskelige samfund begyndte med promiscuitet mellem kønnene og derfra efterhånden har arbejdet sig frem til det individuelle monogame ægteskab. Dette i det minste synes altså at kunne antages for at være rigtigt, men ikke en gang så meget vide vi; thi samtidig med at disse teorier have vundet stor udbredelse, have ligeså fremragende forskere med Sir H. Maine i spidsen søgt at hævde, at samfundenes primitive familieindretninger vare patriarkalske. Det kan umulig være vor opgave i en anmeldelse, der råder over så lille en plads, som tilfældet er her, at forsøge på at gøre rede for, hvilken af disse synsmåder, der bør foretrækkes; vi kunne kun gøre rede for, hvad der selv fra så modsatte standpunkter anerkendes for at være rigtigt, og for de ledende ideer, der fra de to modsatte sider stå som indvundne sandheder.

»Med elskov i vore dages betydning af ordet har enkelt-ægteskabets opståen nu intet at gøre.« (pag. XVII). Dette er en ganske upåtvivlelig sandhed. Men når det ikke er den gensidige parringstrang, der driver de pågældende individer